

Rapport

Rijbewijs verlengen. Herkeuring voor mensen met ADHD?

Rapport over een onderzoek naar de informatieverstrekking door het CBR.

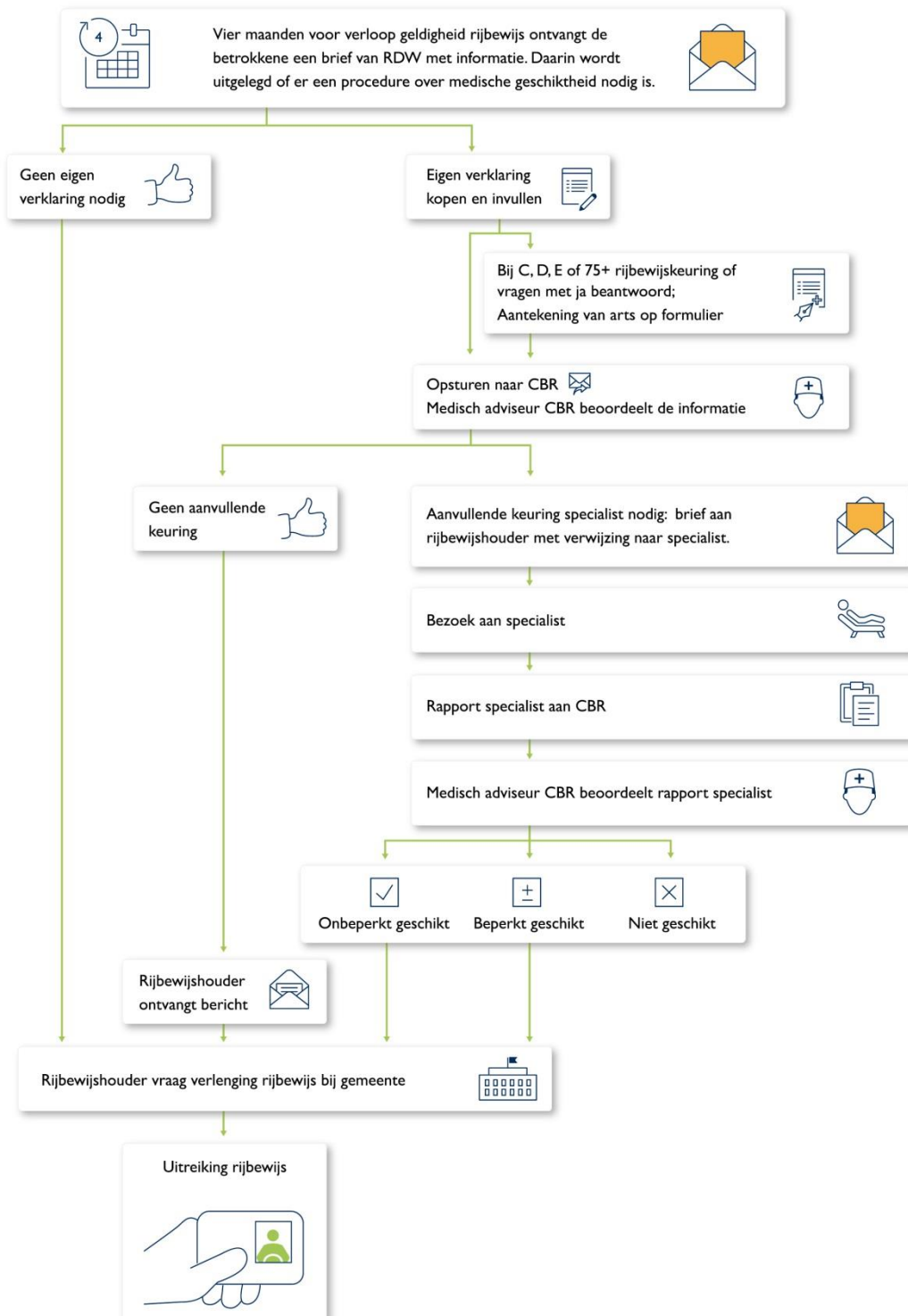
Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de gedraging van het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR) te Rijswijk niet behoorlijk.

Datum: 19 december 2014

Rapportnummer: 2014/219

PROCEDURE VERLENGEN RIJBEWIJS

WAAR GAAT HET OVER?

Martin Roberg heeft ADHD. Hij slikt trouw zijn medicijnen en voelt zich prima. Hij heeft fijn werk, een huis, een hond en een auto. Hij rijdt al jarenlang schadevrij. Toch heeft hij het gevoel onrechtvaardig behandeld te worden. Zijn rijbewijs is maar drie jaar geldig, terwijl zijn buurman een rijbewijs voor tien jaar heeft. Iedere drie jaar moet hij een nieuw rijbewijs aanvragen. En dat niet alleen; elke keer moet hij medisch gekeurd worden door een psychiater. Hij vindt dat te gek voor woorden. Het kost hem geld, tijd en frustratie. Hij is geen gevaar voor de verkeersveiligheid. Dat is bij de eerste keuring al vastgesteld en elke drie jaar wordt dat door de psychiater bevestigd. Hij weet dat de Nederlandse vereniging van Psychiaters de herkeuringen ook overbodig vindt. Zij hebben onderzocht dat mensen met ADHD geen extra risico vormen.

Wat is Martin blij als hij hoort dat de regels worden veranderd. Mensen met ADHD hoeven niet meer iedere drie jaar opnieuw gekeurd te worden en krijgen ook een rijbewijs dat tien jaar geldig is. Een pak van zijn hart en een besparing voor zijn portemonnee.

Welgemoed vraagt hij een nieuw rijbewijs aan. Dan komt hij van de koude kermis thuis. Hij moet wéér door de medische molen. Hij snapt er niks van. Uiteindelijk wordt hem duidelijk dat de regels wel zijn veranderd, maar dat hij nog één laatste keer moet worden gekeurd. Als de psychiater adviseert om hem "gewoon" een rijbewijs voor tien jaar te geven, hoeft hij de volgende keer niet meer gekeurd te worden. Martin accepteert dat het zo zit, maar hij had dit liever meteen geweten. Dan was hij niet blij geweest met een dode mus.

De hierboven beschreven situatie is fictief. Martin Roberg bestaat niet. Er zijn echter wel mensen in een soortgelijke situatie.

Voldoende duidelijke informatie?

De Nationale ombudsman ontving een aantal signalen en klachten van mensen met ADHD die zich overvallen voelden doordat zij toch nog een keer gekeurd moesten worden. Aan het feit dat er nog een keuring kwam, kon de Nationale ombudsman niets veranderen. Het riep bij de Nationale ombudsman wel de vraag op of de informatie hierover voldoende duidelijk is voor de betrokkenen. De Nationale ombudsman heeft daarom onderzoek uit eigen beweging gedaan naar de manier waarop het CBR aan rijbewijshouders met ADHD informatie verstrekt over de vraag waarom zij nog voor een keuring naar een specialist worden verwezen. Daarbij gaat het om de algemene informatie die vooraf bekend en vindbaar is en om de informatie op het moment dat iemand naar een specialist wordt verwezen.

ADHD, rijbewijs voor drie jaar.

Mensen met ADHD kregen in het verleden hun rijbewijs steeds voor een periode van maximaal drie jaar. Telkens bij verlenging moesten zij opnieuw een eigen verklaring invullen en een keuring door een psychiater ondergaan.

Hiertegen ontstond veel weerstand. Volgens de Nederlandse vereniging voor Psychiatrie is er geen sprake van een specifiek gevaar voor de verkeersveiligheid door mensen met ADHD. Daarom zou de periodieke keuring niet zinvol zijn.

Geen herkeuring meer bij ADHD?

Inmiddels heeft de Gezondheidsraad geadviseerd om mensen met ADHD in het algemeen ook een rijbewijs voor tien jaar te verlenen. De Regeling eisen medische geschiktheid van het CBR is in mei 2013 gewijzigd. De keuringen door een specialist om de drie jaar leken daarmee tot het verleden te behoren. Zo eenvoudig was het echter niet; als de psychiater de vorige keer had aangegeven dat iemand voor drie jaar rijgeschikt werd geacht, dan moet er bij verlenging opnieuw gekeurd worden om te bepalen of deze persoon onbeperkt geschikt is. Pas nadat dat is vastgesteld, kan een rijbewijs voor tien jaar worden verstrekt en hoeft die persoon de volgende keer geen psychiatrische keuring meer te ondergaan.

Verwijzing naar specialist

Dat valt voor veel mensen tegen. Zij hadden verwacht dat zij niet meer gekeurd hoefden te worden. Daarmee zouden de rompslomp, het tijdsbeslag en de kosten tot het verleden behoren. Maar op het moment dat zij hun rijbewijs willen verlengen, moeten zij toch een Eigen verklaring indienen. Dan kijkt het CBR in hun medische dossier en ziet wat de psychiater de vorige keer heeft geadviseerd. Adviseerde de psychiater een rijgeschiktheid voor drie jaar, dan is een nieuwe keuring noodzakelijk om vast te stellen of deze persoon onbeperkt rijgeschikt is.¹

Algemene informatie

Het CBR verstrekt informatie over ADHD en de medische keuring via de website.² Daar legt het CBR uit waarom niet alle mensen met ADHD een rijbewijs kunnen krijgen: Bij ADHD is sprake van aandachtstoornissen, concentratieproblemen en soms impulsiviteit. Dat kan de verkeersveiligheid belemmeren. Daarom moet de rijgeschiktheid worden beoordeeld. Deze mensen moeten daarom door een onafhankelijke specialist worden gekeurd en daarna een rijtest doen, voor zij voor de eerste keer een rijbewijs kunnen krijgen. Als de specialist de betrokkene onbeperkt geschikt acht en de rijtest is positief, krijgt hij een rijbewijs voor tien jaar. Is er twijfel, dan kan de specialist het CBR adviseren de termijn van het rijbewijs te beperken tot drie of vijf jaar. Personen met een beperkt rijbewijs voor drie of vijf jaar moeten bij de volgende rijbewijsverlenging altijd opnieuw door een onafhankelijk medisch specialist gekeurd worden.

Daarnaast wordt de informatie over de gewijzigde regeling via de websites van belangenverenigingen voor mensen met ADHD verstrekt.

Persoonlijke informatie

Bij de ontvangstbevestiging van de Eigen verklaring stuurt het CBR de folder "Uw Eigen verklaring en het vervolg" mee. Daarin staat een uitleg over de hele procedure. Over de mogelijkheid van verwijzing naar een specialist wordt alleen vermeld dat een dergelijke verwijzing een onderdeel van de procedure kan zijn.

Iemand die naar de specialist wordt verwezen voor een keuring, ontvangt een brief van het CBR. In die brief staat:

---

¹ Omdat de psychiater wist dat drie jaar de maximale termijn van geschiktheid was, adviseerden de meeste psychiaters een rijgeschiktheid van drie jaar. Een enkeling adviseerde onbeperkte rijgeschiktheid.

² Hier nemen wij mogelijk een link naar website op. De folder wordt als bijlage aan het rapport toegevoegd.

"(...). Om te kunnen beoordelen of wij u een verklaring van geschiktheid kunnen verstrekken, is een nader onderzoek door een door ons aangewezen medisch specialist noodzakelijk.(...)"

Op de website van het CBR staat een folder met een opsomming van aandoeningen waarvoor iemand (meestal) naar bijvoorbeeld een cardioloog, een internist of een psychiater wordt verwezen. Het is ook mogelijk dat een reden voor verwijzing niet in de opsomming in de folder voorkomt.

Vindt het CBR de informatie voldoende?

Het CBR is van mening dat de informatievoorziening over de reden van verwijzing naar een specialist voor verbetering vatbaar is. Er loopt een groot project om de communicatie met de klanten te verbeteren. In mei 2014 werden de teksten over de Eigen verklaringen procedure op de website herzien. Daarbij is ook gerichte informatie over specifieke aandoeningen als ADHD opgenomen. Sinds 16 mei 2014 staat er een nieuwe folder over ADHD op de website. Het CBR is bezig met het project klantcommunicatie. Daarbij worden nieuwe brieven gemaakt. Het CBR verwacht deze brieven eind 2014 klaar te hebben. Het CBR kijkt of de reden van verwijzing standaard in de verwijfsbrieven kan worden opgenomen. Omdat dit veel capaciteit kost, lukt het het CBR niet om dit op korte termijn te realiseren.

WAT VINDT DE NATIONALE OMBUDSMAN?

De ombudsman toetst de gang van zaken aan het vereiste van goede informatieverstrekking. Dit vereiste houdt in dat de overheid ervoor zorgt dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij verstrekt niet alleen informatie als de burger erom vraagt, maar ook uit zichzelf.

Mensen met ADHD hikten al jarenlang aan tegen de steeds terugkerende keuringsverplichting. Elke drie jaar opnieuw leidde dit tot frustratie en kostte het tijd en geld. De Nederlandse Vereniging van Psychiaters concludeerde al in 2011 dat deze herhaalde keuring niet zinvol was. Toen de regeling voor de keuringen na het advies van de Gezondheidsraad in mei 2013 veranderde, bestond bij velen de indruk dat zij nu van die herkeuringen verlost waren. De informatie in de media wekte ook die indruk. Dat kan het CBR niet worden verweten.

De informatie op de website van het CBR blinkt echter ook niet uit in duidelijkheid. In de folder over ADHD staat niet expliciet dat alle mensen met ADHD met een rijbewijs voor drie jaar in principe nog een herkeuring moeten ondergaan. Alleen in een enkel geval week een psychiater tenslotte af van het voorgeschreven maximum van geschiktheid voor drie jaar.

Als het CBR dat duidelijker in folder en op website had vermeld, had heel wat teleurstelling en frustratie kunnen worden voorkomen.

De individuele aanvragers ontvangen bericht of zij door een specialist moeten worden gekeurd.

De inhoud van dit bericht biedt op geen enkele manier duidelijkheid over de vraag waarom iemand wordt verwezen naar een specialist. Ook de folder die op internet was te vinden, laat alleen maar zien dat iemand naar een specialist verwezen kan worden

vanwege ADHD. In de brief ontbreekt duidelijkheid over de reden in dit geval voor de verwijzing. De Nationale ombudsman meent dat het voor de betrokkene pas duidelijk is waarom hij wordt verwezen als toegelicht wordt dat hij verwezen wordt vanwege ADHD en het feit dat de psychiater het CBR de vorige keer heeft geadviseerd betrokkene geschikt te verklaren voor drie jaar. Daarom moet op grond van de regeling nog één keer door een psychiater beoordeeld worden of betrokkene onbepaald geschikt kan worden geacht. Als de psychiater tot dat oordeel komt, zal betrokkene een rijbewijs met een geldigheidsduur van tien jaar krijgen en zal in het vervolg geen herkeuring meer nodig zijn. Deze informatie had dan ook in de brief of een begeleidende folder moeten worden opgenomen. Verder vindt de Nationale ombudsman het van belang dat iemand de mogelijkheid heeft om nadere informatie over zijn persoonlijke situatie in te winnen. Een uitnodiging om te bellen en een specifiek telefoonnummer ontbreekt echter.

De Nationale ombudsman vindt de informatieverstrekking door het CBR voor mensen met ADHD zowel algemeen als persoonlijk onvoldoende. Ook voor anderen die verwezen worden naar een specialist geldt echter dat een inhoudelijke motivering ontbreekt. Met instemming heeft hij kennisgenomen van het voornemen van het CBR om de informatie in het algemeen en bij verwijzing naar een specialist te verbeteren. Daarbij vraagt de Nationale ombudsman wel specifiek aandacht voor de motivering per individueel geval. Dat geldt niet alleen voor mensen met ADHD, maar voor alle mensen die naar een specialist worden verwezen. Zo'n nader medisch onderzoek is voor mensen al belastend. Zij mogen dan verwachten dat de reden van verwijzing in hun geval duidelijk en begrijpelijk wordt aangegeven. Dit is voor de Nationale ombudsman aanleiding om het CBR een aanbeveling te doen.

CONCLUSIE

De Nationale ombudsman acht de manier waarop het CBR informatie verstrekke rond de herkeuringen van mensen met ADHD niet behoorlijk wegens strijd met het vereiste van goede informatieverstrekking.

AANBEVELING

De Nationale ombudsman beveelt het CBR aan om in de verwijzingsbrief in alle gevallen een individuele motivering te geven en daarnaast voor nadere vragen een telefoonnummer op te nemen van een ter zake kundige persoon.

De Nationale ombudsman,

mr. F.J.W.M. van Dooren,
waarnemend ombudsman